

Orangeriet

Romanmanus

Av: Matilde Villegas Bengtsson

BO

När Uno var åtta år hade du rest iväg till ditt hemland. Det var den enda gången du åkt tillbaka och jag hade jobbat mest hela tiden. Katrin hämtade alla barnen från skolan och gav dem mellanmål hos sig. Ibland middag, när tiden flög iväg för snabbt. ”Jag ska bara...”, tänkte jag och så hade timmarna gått. Det var alltid något som skulle fixas, lagas, åtgärdas, aldrig blev det riktigt färdigt.

”Men ta med honom då” föreslog Göran som var precis lika dålig på att komma hem som jag var.

”Han vill inte, tycker det är tråkigt.”

Så jag fortsatte komma försent för att hämta honom. Vi promenerade ihop hem efter att ha ätit middag hos Katrin och Göran. Jag frågade om skolan, om läxor, om kompisar. Uno berättade, han pausade knappt mellan meningarna och jag befann mig plötsligt i mina tankar, planerade morgondagen, leveranstider, åka och kolla på frösålådor, och så var det spannmålsavtalet igen som justerats och som jag inte sett över.

Jag insåg plötsligt att Uno hade tystnat och istället hamnat på efterkälke. Jag stegade på genom skogsstigen som ledde hem medan pojken gick och slog med en

lång pinne han hittat. Jag stannade och väntade in honom. Tog hans hand i min och frågade vad de fått för mat i skolan.

UNO

En morgon, när mamma rest till sitt hemland, väckte pappa mig i ottan. Hanssons stora ko skulle kalva. Pappa hjälpte mig dra tröjan över mina grusiga ögon, gäspande mun och mörkgröna pyjamas. Det höll på att bli varmt, minns jag, himlen var blå och lila och längst ner vid åkerkanten, en tunn strimma solljus som var sprakande röd. Vårgalna starar hördes genom bilmotorn när vi körde iväg. Genom ett nyvaket dis hörde jag pappa förklara något om att förlossningen hade avstannat och att vi skulle vara tvungna att skynda oss om vi skulle ha en chans att rädda kon och kalven. Dagg steg till dimslöjor över åkrarna som var blygsamt gröna på sina ställen. Vi körde in på Hanssons mejeri, parkerade bredvid en rödorstig bil som stod som en gravsten bredvid den nya silvriga Toyotan. Pappa tog min hand i sin och småsprang upp till ladan. Där stod hon, nummer 57, i all sin svettglänsande prakt i kalvningsboxen och brölade med droppande mule och krampande muskler.

Makarna Hansson stod förbereda med uppkavlade armar och kepskanterna rätt upp mot taket. Lukten av urin som steg från halmen stack i näsborrarna. Inne i ladan låg det slöjor av dammdimma. Desto mer jag vaknade, desto mer förstod jag vad som höll på att hända, en liten kalv skulle födas! Nummer 57 gick runt runt med taggiga höftben och stor tung mage.

”Hur länge har ni sett vattenkalven?”, frågade pappa och snurrade kepsen bak han med. Så böjde han sig ner och tittade under svansen på henne. Jag gjorde samma sak och såg något rödgult skymta fram.

”Nästan två timmar, så den måste ha hamnat snett”, sa ena Hansson.

”Jag får vrida och sen får vi dra. Hämta draglina så ska jag tvätta mig.”

Under några långa minuter stod jag ensam med nummer 57 som frustade och slog med svansen. Ibland sträckte hon fram huvudet och flåsade tungt, men ingenting hände där bak. Jag såg mitt egna ansikte i hennes blanksvarta ögon och jag såg ut att vara mindre än vad jag var. När de kom tillbaka klev pappa in i boxen med uppkavlade armar och närmade sig kon. Ena Hansson fäste en grimma runt hennes mule och jag blundade men tittade ändå lite när pappa förde in båda armarna i mynningen.

”Jag känner frambenen”, sa han. ”Och de rör på sig” nu log han. ”Det kommer att gå bra, bara räck mig linan och glidmedlet så ska det nog lösa sig.”

Jag insåg att jag höll andan när pappa knöt fast linan och såg nummer 57 slita i grimman som Hanssons höll i. Hennes mage drogs samman. Pappa stod stilla och väntade på hennes krystningar, så drog han med henne när de kom. Så plötsligt blev det där hala, blöta under svansen större. Inneslutet i en gråblå hinna skymtade två små, små klövar som blev längre och längre tills en hjärtformad mule kom fram. I en sista krampknuff halkade kalven ut och pappa och Hanssons var snabbt framme och rev sönder fosterhinnan, tvättade näsborrarna torra och hoppade undan när en nyfiken nybliven mamma skulle nosa på sin nyfödde. Nummer 57 slickade den blöta kalven ren medan jag pekade och pekade uppspelt.

”Pappa såg du!” även om han ju såklart hade sett för det var han som hade gjort allt.

”Nu vet du det”, sa pappa och så stod vi alla där och såg på den lilla familjen. ”Livets gång”, mumlade han. Kanske för sig själv.

”Först föds man, sen dör man”, svarade jag förnumstigt.

AINO

de går ut och in ur rummet

som malar

flyger tungt och tyst
de är lätta att fånga men förökar sig fort
jag kurar under söndertvättad filt
blekt men någonstans är den orange
som solen
jag vill inte ha den
en skiljeram och på andra sidan ligger en människa till
hör mummel men förstår inte
malarna säger åt mig att äta
bredvid mig, en kanna saft, ett tomt glas, mitt anteckningsblock, en
tandborste, en hårtofs
en mansröst skriker att han ska ta sitt liv om han skrivs ut
han skriker hur och var och blod
om jag ligger helt still kanske de inte upptäcker mig
”Aino Lehto?”
nej då
”det är jag som jobbar kvällen och är din kontaktperson, Sandra,
sjuksköterska”
tunga ögonfransar, svarta, de är fejk. blont långt hår.
en tatuering på tinningen, vad står det? vad missar jag?
en plastdosett med kapslar
de har skrivit mitt namn och mitt personnummer
kapslarna skramlar
”du måste ta din medicin nu Aino, kommer du ihåg vad läkarna har sagt?”
deras håriga nackar och vita tofflor
jag minns sällan deras ansikten, men glömmer aldrig vad de säger
”tänk på din dotter, hon kan komma och ta med dig ut på en permission så
fort du mår bättre, och då är det väldigt viktigt att du börjar ta dina mediciner.”

för Vanja, allting för Vanja
kapslarna landar i min handflata,
svälj - gapa - upp med tungan
här vet de vad de gör
nu är jag inne i systemet igen

-

har fått ett blått täcke nu
blundar och tänker på Vanja
spädbarnet Vanja
de små fötterna, mjuka oanvända hälar
fjunig rygg, söt lukt
så ömtålig, jag ska alltid skydda dig, lovade jag
en mal utanför mitt rum
närvaro, något som sitter här bredvid mig
det bubblar och fräser
kapslarna innehåller syra
kroppen domnar
malar är lätta att fånga
de flyger så lågt men de förökar sig fort
nu är det blå kroppar överallt omkring mig
håller fast mig, mitt huvud mot madrassen
ett stick i övre yttre kvadranten av sätesmuskeln
tröttheten sköljer över i vågor
rummet gungar ögonlocken måste ner
en bild av Vanja igen

när hon tappade sin första tand, vi stod ute på det långgrunda havet
hon hade benen runt min midja, ena armen runt min nacke, i den andra
handen låg tanden.

”Mamma kan du spara den?” Jag skrattade.

”Baddräkter har inga fickor, så dumt!”

Vanja tittade en stund på sin tand. Sen släppte hon ner den i vattnet. Den
singlade ner vid våra fötter.

”Hoppas fiskarna äter upp den” sa hon och kisade för att försöka urskilja
tanden från snäckor och stenar.

VANJA

Det har inte alltid varit som det är nu. Aino kunde vara mamma för det mesta
när jag var barn. Då när pappa fanns, inte när han försvann. Ibland låtsades jag som
att han fått någon fruktansvärd sjukdom och dött, eller bestigit ett berg och dött i
fallet från en brant klippa. Hade han lämnat oss mot sin vilja så hade det varit enklare
tänker jag många gånger. Men att han hade ett val fuckar upp allt. Jag tror att det var
det som krossade mamma. I början trodde jag att det var mitt fel. Jag trodde att det
fanns något jag skulle kunna ha gjort annorlunda, men åtminstone det har jag väl
vuxit ifrån. Till viss del.

Men i alla fall, då, på den goda tiden, när pappa höll koll på morsans
mediciner, morsan gick regebundet i terapi och min låga ålder krävde strikta rutiner,
så kunde vi skratta ihop. Jag kunde sitta i morsans knä och bli kysst i håret. Ibland tog
vi pengar från barnbidraget och gick och fikade. Mamma beställde en cappuccino och
en muffins, precis som alla andra mammor och jag beställde saft i glasflaska och
gärna något gräddigt, inte kladdkaka, mamma sa att det var väl onödigt för det bakade
vi ändå hemma.

Ibland hade hon gråtit innan och var röd runt ögonen och då fick jag berätta extra roliga grejer för henne och jag skrattade och härmade olika lärares röster medan sockret fick det att spritta i kroppen.

Pappa tyckte att vi egentligen skulle spara pengar till saker, men sa aldrig något när vi kom hem från fikat. Då hade han passat på att ta sig en öl framför TVn, kanske fotbollen eller nyheterna, pappa tittade på det mesta och var inte så kräsen. Men nyheterna blev han alltid så förbannad över, skulle muttra och gruffa och så fick jag aldrig byta kanal trots att han inte verkade bli glad över det de sa.

Du kan alltid ringa mig, sa han innan han drog. Du kan alltid komma och bo hos mig. Men han sa aldrig, du behöver inte ta hand om din mamma, det ska inte du behöva göra, du är för liten, det måste vara jättetufft. Jag såg väl inte så liten ut. Jag såg ut som en arg svartsminkad taggig fjortonåring som räckte fingret åt honom och stampade därifrån. Han hade någon flickvän ganska snart inpå också som var ganska schysst men som var rädd för mig. När mamma blev inlagd bodde jag hos dem en månad. Det var nog lite för mycket för flickvännen så hon försvann ganska snart igen. Sen försvann även pappa. Bytte stad, satte in pengar på mitt konto då och då, skickade sms, för jag svarade aldrig i telefon.

Jag tog pengarna och tog med mig morsan ut på fik. Ibland gick vi på museum. Mamma hade gått någon målerikurs en gång och tyckte om att hämta inspiration, som hon sa, för de där verken som aldrig blev målade. Hon köpte canvas och sen skar hon sönder dem med en kniv, bröt ramarna och kastade allt. Hon hade något jobb också, men jag minns inte vad det var, hörde mest ord som arbetsträning, sjukskrivning, halvtid, deltid. Jag slutade vara hemma så mycket. Sov hos kompisar, mormor ställde upp när hon orkade. En gång hamnade jag hos fosterfamilj, men det lovade mamma att jag aldrig skulle behöva göra igen. Vi klamrade oss fast vid varandra tills det inte gick längre. Tills det brast, tills psykologen äntligen sa det, du måste tänka på dig själv också, du har också ett liv att leva. Det var väl där som tanken om att resa bort började. Alla reste till Asien, jag såg bilderna som en strid

ström genom mobilflödet. Gröna palmer, klarblått hav, vita tänder och solbränd hud. Jag skulle ta ett jobb, spara ihop pengar och sen dra.

Men vi hade det även bra. Särskilt på somrarna. Hon sken alltid upp på sommaren, så fort värmen steg över tvåsiffrigt, vinden avtog och stan tömdes på folk. Vi tog bussen till havet och låg och läste böcker under ett parasoll. Drack kaffe i termos och åt skagenröra i tunnbrödrulle. Mamma hoppade i från bryggan och simmade långt ut, jag såg hennes uppsatta blonda hår som en pärla i det mörka blå. Jag var alltid för rädd för alger, vågade aldrig simma ikapp henne. Höll mig till sanden, simmade över det som gick att överblicka. Jag kunde inte låta bli att skrika när tårna nuddade alger, när de sträckte sig mot min mage, och så vände jag. Mamma skrattade.

”Vad är du rädd för? Det är gräs!”

”Nej, det är slajmigt!”

Vi köpte mjukglass och torkade i solen. Fotsulorna stramade av saltvatten och sand. Mamma snarkade lätt med solglasögonen på nästippen. Jag smekte hennes panna och lirkade in mitt huvud mot hennes halsgrop.

* * *